

Varför är det så roligt att läsa på ordkonstvis?

Katja von Wendt, rektor på Sydkustens ordkonstskola och Hanna Lundström, projektledare för Medskapande läsning hela vägen berättar om vilka metoder som används inom ordkonsten för att främja den estetiska läsningen samt hur eget litterärt skapande fördjupar läsivern.

SYDKUSTEN

SYDKUSTENS LANDSKAPSFÖRBUND R.F.

Att stöda medlemskommunernas arbete för kvalitativ service på svenska inom utbildning och kultur:

”Tillsammans för högklassig utbildning, livskraftig kultur och meningsfull fritid på svenska”

Sydkustens landskapsförbund fungerar som en sakkunnig-, samarbets-, projekt-, och sekreterarorganisation och arbetar tillsammans med våra 16 medlemskommuner och olika samarbetspartners

SYDKUSTENS
ORDKONSTSKOLA

Språköar

KULTURUM

MEDSKAPANDE
LÄSNING
hej på vägen

LÄSANDEN
EFTIS

Sydkustens ordkonstskola

www.ordkonst.fi/

- Grundläggande konstundervisning i ordkonst
- Ordkonst inom andra utbildningsformer
- Ordkonst på fritiden
- Ordkonst som konstform

**Virtuella lektioner,
undervisningsfilmer,
inspirationsmaterial till
litteratur...**

”Elämyksellinen lukeminen”

- *Estetisk läsning* – läsning för läsupplevelsen
- *Efferent läsning* – läsning för att hitta information
- Estetisk läsning tränar också efferent läsförmåga

PIRLS: Läsning av längre skönlitteratur den läsning som bäst korrelerar med god läskunnighet.

OBS! Läsning av skönlitteratur kan glida över i efferent läsning av kontrollfrågor!

Hur stöda estetisk läsning?

- Läsna = skriva
- Estetisk läsning = litterärt skapande
- Text föder text
- Estetisk läsning utesluter inte analys, men analysen blir ett meningsfullt verktyg då den hör ihop med val inom eget skapande.

före – under – efter

Bred repertoar

Ordkonst fokuserar på att erbjuda:

- olika typer (skönlitterära) texter
- olika stilar och röster

Fokus på "*vilken är läsarens upplevelse av texten och vad beror det på*" i stället för "*vilken är rätt text för läsaren*"?

Fördjupa läsningen med ordkonst

- Skapa förståelse för stil och litterära medel

Exempel: *Agnes Cecilia – en sällsam historia* av Maria Gripe

- Förförståelse för tempot i texten
- Förförståelse om att det finns små, små övernaturliga inslag som skapar spänning och utgör ledtrådar
- Förförståelse för mysteriet: vem spökar, varför spökar hen och vad vill hen uppnå?

Skönlitteratur genom tiderna

Skönlitteratur behandlar aspekter av att vara människa och mänskliga förhållanden:

- hur berör texten mig
- hur berör jag andra som skribent
- vilka värderingar förmedlar texten, medvetet eller omedvetet

Behandla värdegrundstematik via litteratur

- Träna narrativ fantasi och etisk reflektion via eget litterärt skapande
- Fiktionalisering som verktyg för distansering
- Bortom "rätt svar", möjlighet att undersöka positioner, motiv och drivkrafter

**Låna en central konflikt ur texten
och skriv en egen version – välj
berättarperspektiv eller prova på att
turvis skriva ur olika perspektiv**

Läsfrämjande projekt för hela Svenskfinland

- Med stöd av Amos Andersons fond, Svenska Kulturfonden och Utbildningsstyrelsen
- Bygger på ett tidigare samarbetsprojekt med Skolnätverket Haru med stöd av Svenska folkskolans vänner

Starka, stolta läsare!

- Systematisk, målinriktad lästräning med progression
- Etablera läsrutiner och skapa självförtroende
- Estetisk läsning framom efferent läsning
- Erbjuder möjligheter att behandla det lästa på kreativa sätt
- Uppmuntra till etisk reflektion och narrativ fantasi
- Läs- och skrivglädje med hjälp av delaktighet.

Undervisningshelheter

- För viktiga brytningsskeden i läsutvecklingen: åk 3, åk 5 och åk 7
- 12 lektioner à 90 minuter
- Eleverna läser 3 noga utvalda romaner
- Komplet material till böckerna
 - lektionsplaner
 - lärarhandledning
 - kreativa skrivuppgifter
 - arbetsblad
 - läskartor
 - ordlistsuppgifter
 - självutvärdering
 - information till vårdnadshavare

För läraren

- Läraren får fortbildning i forskning, metoder och materialet under en fortbildningsdag
- Fortbildningsdagarna arrangeras under höstterminer runtom i Svenskfinland och på distans
- Läraren får stöd av distansträffar varannan vecka medan hen genomför projektet med sin klass.

Hela klassen deltar

- Differentiering av lässituation, inte text
- Alla läser samma text – alla kan delta i alla aktiviteter
- Läsarnas klubb: läsmod och läsförtroende
- Delad upplevelse – fördjupad läsupplevelse
- Eleverna kan möta svårare texter – bredare repertoar

Stödstrukturer för läsningen

- Läskarta med färdigt utsatta, flera korta läspass per vecka som spelifierar, ger överblick, noterar framsteg och möjliggör planering
- Koll på orden – genomgång av svåra ord i texten före lässituationen
- Återkommande diskussioner kring karaktär, miljö, handling
- Modellering av närläsning i åk 5
- Reflektion över läsningen efter varje bok

Särdrag för ordkonstuppgifter

- Naturligt differentierade, öppna uppgifter som kan utföras på egen nivå
- Speciellt fokus på motivation och idéskapande (i kontrast till inkodning och textbyggande)
- Fokus på berättarglädje, kreativitet och vad eleven vill uttrycka (i kontrast till språkriktighet och att visa specifika mål för lärandet)

Stödelement i projektets ordkonstuppgifter

- Förebygga hinder
- Bjuda på ord, kombinationer eller strukturer
- Uppgifter som genomförs i etapper och med stödfrågor
- Uppgifter med inbyggda säkerhetsmekanismer
- Ritande som stöd för berättandet och läraren som skrivhjälp i åk 3
- Begränsad tid och tävling
- Många olika texttyper

Resultat

- Positiv respons av lärare och elever
- Indikativa resultat i läshastighet före och efter genomförd undervisningshelhet
- Åk 3 genomgående förbättring i läshastighet
- Tips för forskning!

Vägar in i nya världar

seminarium 30.9.2026 kl.9.30-16.00

- *Vad vi behöver veta om läsning i en digital tid: möjligheter, hot och nya hierarkier* - Riie Heikkilä
- *Läsupplevelser och estetiskt skapande* - Katarina Rejman
- *Att uppfinna verkligheten* - Oskar Kroon
- *Fantasy och ungdomsdystopier i litteraturundervisningen: Att förhålla sig kritiskt till sin egen omvärld via litterära världar* - Malin Alkestrand

Anmälan på medskapandelasning.fi

Tack!

Ordkonst.fi

Medskapandelasning.fi

Katja.von.wendt@sydkusten.fi

Hanna.lundstrom@sydkusten.fi

